

TĒ 39 CHIUⁿ LŪN SENG-SÁN KAP KHÀN-HŌ SÁN-HŪ

Sui-bóng sán-kho sī lēng-gōa chit kho, iā seng-sán ê sū sī khàn-hō chit hāng tēk-piát ê i-hák, iáu-kú khàn-hō eng-kai tiòh chai-iaⁿ án-cháiⁿ-iūⁿ liáu-lí chit hō seng-sán ê sū. Iā tiòh chai chit hō seng-sán ê sū sī chū-jiân-ê, m̄-sī sím-mih pīⁿ-chēng, m̄-kú sī-siōng chhin-chhiūⁿ pīⁿ-chēng ê kau-kài. In-ūi seng-sán ê sī, nā bô sòe-jī hō chheng-khì, chit hō chū-jiân ê sū, òe khòai-khòai piàn chòe pīⁿ-chēng, liân-lūi-tiòh sīⁿ-miā.

Ū-sī hit hō bōe bat óh sán-kho ê khàn-hō, hut-jiân tú-tiòh sán-hū, chiū khah bô táⁿ. Chit kho ê tãi-liók, sī pang-chān chòe khàn-hō-ê òe bēng-pék chiàu-kò sán-hū ê lí-khì. Thâu chit hāng tiòh chai, iā chit-si-lāng m̄-thang bōe-kì-tit, chiū-sī sán-hū gù-hiám ê gōan-in, sī tui bô chheng-khì ê iân-kò. Nā-sī sán-hū khioh gín-á, kè kúi jít liáu-āu, òe khí jiát, tãi-khài sī in-ūi bī-seng-bút jip tī seng-khu-lāi; m̄-sī in-ūi teh sóe, teh chhit ê sī, khi hō léng-tiòh.

Beh liáu-lí seng-sán ê sū, tiòh pī-pān pāng-keng, bīn-chhng, sán-hū kap lóng-chóng só beh ēng ê mih-kiāⁿ. Seng-sán ê sī tiòh pang-chān sán-hū; khioh liáu-āu, koh chha-put-to chap jít-kú, kò lāu-bú kap gín-á. Nā òe ēng-tit, khàn-hō khah hó tiòh tui bē seng-sán ê tãi-seng, khi tiàm tī sán-hū ê chhū.

Khàn-hō só beh ēng ê mih-kiāⁿ pài tī ē-tóe:

Thé-un-khì.

Siau-tók-iòh-iū chhin-chhiūⁿ kè-sáh ê *vaselinum*.

Tō-jiō-tō ê chhiū-leng-kng (lām-ê, chha-put-to 10 hō).

Tō-jiō-tō ê po-lé-kng (lú-ê).

Kòan-tng-khì.

Im-tō-kòan-khài-hoat ê ke-si (tē 381 bīn).

Ka-to, pák chái-tòe ê sòeⁿ, kap pau-siong-liáu.

Siau-tók-iòh-òan, *hydrargyri perchloridi*.

Chheng-khì ê bín-á, kap sat-būn.

Lotio acidi borici kap *lotio argenti nitratis*, sóe bák-chiu ê iòh-chúi.

Lāu-bú kap gín-á só beh ēng ê mih-kiāⁿ, ke-si lóng tiòh tãi-seng pī-pān hō chiàu-chhng, in-ūi kiaⁿ-liáu gín-á beh chhut-si ê sī, bô ēng thang lāi pī-pān. Tiòh ū-pī tōa niá iū-pò, nā bô tōa niá, chit tiâu chiū hó; siau-tók ê chhit-pò, mī-hoe, hā pak-tó ê pò, an-jiân-pín-chiam, sio ê khùn-saⁿ. Kúi-nā tiâu chheng-khì ê bīn-kun, tãi-, siáu-piān ê khi-kū. Chit-ê kang ê phún hē bīn-chhng-ê, thang lok kiaⁿ-lāng ê mih. Koh pī-pān khah-chòe kún-chúi hō i sió-khóa hē.

Tiòh ū-pī gín-á só beh ēng ê mih, kú ê thán-á, kúi-nā tiâu nng ê pò, á-sī bīn-kun, *acidum boricum* iòh-hún, siau-tók-mī-hoe, mī-se, hā pak-tó ê pò, òe sio ê saⁿ, kúi-nā ki tōa kap sòe an-jiân-pín-chiam. Hit tiâu beh pák tō-chái ê sòeⁿ tiòh siau-tók, kiaⁿ-liáu ū sím-mih bī-seng-bút tui hia jip.

Pāng-keng, tiòh ū khong-khì kàu-giáh chòe, kap jít ê kng, chhin-chhiūⁿ tī tē 13 chiuⁿ ū kóng-khí. Tī pāng-keng-lāi chhin-chhiūⁿ tū, í, toh, hit hō mih, ná-chió ná-hó. Pāng-keng tãi-seng chheng-kiat khah hó. Nā pāng-lāi tē-pán ū chhu tē-chian, chiū tiòh kng-khí-lái, sóe tē-pán.

Bīn-chhng tiòh hē khah khoa ê só-chái, hō i siang pēng ū lō, thang hō i-seng óa. Chhu bīn-chhng ê sī tiòh chhu chit niá iū-pò, tī jiók-á téng-bīn; tī chit niá iū-pò ê téng-bīn tiòh chhu chit niá phē-toaⁿ; tī chit niá ê téng-bīn koh chhu chit niá iū-pò; tī chit niá iū-pò ê téng-bīn tiòh chiong khah kàu ê phē-toaⁿ, á-sī nng saⁿ tiâu bīn-kun chhu kut-pôaⁿ-ē. Kí-ū tiòh chhu chhin-chhiūⁿ pēng-siōng bīn-chhng ê khóan-sit. Iā pák chit tiâu tng ê bīn-kun tī bīn-chhng óa kha hit thau, thang hō sán-hū khiú-lák.

Pī-pān sán-hū: Sán-hū tiòh chai chit-ê seng-sán ê sū sī chū-jiân-ê, m̄-bián kiaⁿ. Nā sán-hū chai i ê sī-kan teh-beh kàu, eng-kai tiòh ták jít sóe sio-chúi-ék hō seng-khu lóng chheng-khì. Iā ták jít tiòh ū tãi-piān. Nā bô tãi-piān, khàn-hō tiòh pī-pān sat-būn-chúi ê *enema* kòan-tng. Siáu-piān iā tiòh thong, nā bô, tiòh chiong chhiū-leng *catheter* ká i tō-jiō-sút. Sī chòe iàu-kín tiòh chheng-khì, nā bô, kiaⁿ-liáu pōng-kong òe hoat-iām (tē 244 bīn).

Gōa-im-pō (ē-sin gōa-bīn ê só-chái), tiòh ēng sio-chúi kap sat-būn sóe chheng-khì. Hit-tiáp só ēng ê chhit-pò tiòh kè-sáh, chiah òe chheng-khì. Tiòh tãi-seng ēng nng pái chheng-khì chúi, chiah ēng chheng-khì chúi kap 1.0cc. *lysol* iòh-chúi. Sóe liáu-āu tiòh chiong siau-tók ê chhit-pò, á-sī mī-hoe hē am gōa-im-pō, iā pák hō hó-sè. Án-ni chòe, sòe-khún khah bōe tui hia jip-khì.

Tiòh ká sán-hū chhng chheng-khì, òe sio, òe sóe-tit, ê i-hók, kap chhng phòng-se-béh. Chiong sán-hū ê thau-mng soe khui chòe nng pēng ká pīⁿ.

Tiòh ū-pī kún-chúi, léng-kún-chúi, sat-būn, kè-sáh ê bín-á, siau-tók-iòh-chúi, lóng piān, hō i-seng kap khàn-hō thang chòe sóe chhiú ê lō-ēng.

Nā gín-á chhut-si liáu, tiòh ēng tām-pòh lâ-lùn-sio ê *lotio acidi borici* ê iòh-chúi, sóe bák-chiu hō chheng-khì. Tiòh ēng òe sio ê phē, á-sī thán-á, ká i kah hō hó, theng-hāu khah an-chēng, chiah ká gín-á sóe. Sī iàu-kín tiòh kah hō hó-sè, m̄-thang hō i ēng chhiú, jē bák-chiu.

Gín-á chhut-sì liáu, khàn-hō tiòh tãi-seng kò lāu-bú. Nā i-seng bô kóng, m̄-thang sóe im-tō-lāi, in-ūi pêng-siông-sí m̄-bián sóe. Gōa-bīn ê kiaⁿ-lâng kap huìh, tiòh sóe hō chheng-khì. Iā i ê saⁿ-á-khò nā bak-tiòh kiaⁿ-lâng tiòh òaⁿ, kã i chhēng chheng-khì koh sio ê saⁿ-á-khò. Bīn-chhng ê phē-toaⁿ kap thán-á tiòh chheng-khì. I ê mèh-phok, kap hō-kiap, tiòh sng, sòa kì-teh. Kàu lāu-bú lóng an-chēng, khàn-hō tiòh kò gín-á.

Í-keng ū kóng tiòh sóe bak-chiu, m̄-kú bak-chiu-lāi nā ū lāng, tiòh ēng 2 per cent lotio argenti nitratis tih kúi tiám hē bak-chiu-lāi.

Tiòh chai, tú-á chhut-sì ê gín-á iàu-kín tiòh chhēng hō i sio, in-ūi sī chin khòai kám-tiòh. Hiah-ê soe-jiók, koh bô kàu gēh ê gín-á, koh khah khòai kám-tiòh. Ū-si tiòh ēng pū nng ê khì-kū hō gín-á tó kúi-nā jít, tiòh tiāⁿ-tiòh ê un-tō, kàu khah íong, òe hō-kiap pêng-siông khong-khì ê sí.

Sóe-ék: Tú-á chhut-sì ê gín-á ê seng-khu, ū pèh-sek ê mih kiò-chòe thai-iū (胎脂, *vernix caseosa*). Chiong lâ-lūn-sio *oleum olivae* kã boah seng-khu, chiah ēng sio-chúi sóe-ék. Chit hō sio-chúi ê un-tō tiòh ū 100 tō F. (37.8 °C.) ê sio. Nā-si gín-á siuⁿ soe-jiók, bōe kham-tit sóe-ék, tiòh ēng khah nng koh sio ê bīn-kun kã i pau, āu-lāi chiah chiong sio ê mī-hoe pau hō hó-sè. Gín-á hē tī phún-lāi ê sí, khàn-hō tiòh ēng tò-chhiū hē gín-á chiaⁿ-pêng ê koh ē-khang-ē. Sóe liáu, chiah ūn-ūn-á **chēh** hō ta. Gín-á ê phē saⁿ-óa ê só-chāi, chhin-chhiūⁿ tī ām-kún, kái-piⁿ, tiòh ēng ē-bīn só kì ê iòh-hún kã **sám**. Tiòh khòaⁿ gín-á teh hō-kiap ū hó bô, chài-tòā ū lāu-huìh bô, iā seng-khu ták só-chāi chhin-chhiūⁿ chhui-lāi, kong-būn, jiō-tō, ū lóng hó bô.

Ēng chit ê iòh-hún kã sám chài-tòā:

<i>Acidum boricum</i>	}	Kok hāng pi ⁿ -chōe
<i>Zinci oxidum</i>		
<i>Amylum</i> (hún-chiu ⁿ)		

Ēng siáu-tòk ê pò á-sī mī-hoe am-teh, chiah ēng hā pak-tó ê tòā, hā hō ân. Tiòh siông-siông hō chài-tòā **ō** chheng-khì **ta-lī**, bóh-tít hō tók-chit tui hia jip-khì. Āu-lāi sóe seng-khu ê sí, chài-tòā m̄-thang sóe khah hó, kan-ta ēng sin ê iòh-hún kap pò, chiū hó. chài-tòā koh gō lāk jít òe ka-kī lak-khí-lāi. Koh chit-gēh-jít-kú, tiòh ēng chit tē chheng-khì ê mī-hoe hē tō-chài-gōa, **hā-tòā** hā hō ân, tī-hông khí **thoat-tiông**.

Chài-tòā chhòng hó tiòh ēng hit ê hā pak-tó ê tòā hā hō tiâu. Chit ê tòā tiòh kã i thīⁿ, pí ēng pín-chiam khah hó. Āu-lāi kã i chhēng saⁿ. I ê saⁿ tiòh òe sio, khin, iā m̄-thang ân.

Ták jít kã sán-hū òaⁿ saⁿ sì pái ê pau-siong-liáu. Seng-sán liáu-āu tiòh tó tī bīn-chhng siông chió chap jít, nā nng saⁿ lé-pài khah hó. Ōaⁿ am gōa-im-pō ê pau-siong-liáu ê sí, tiòh chin sió-sim. Nā khàn-hō teh kò ū thōan-jiám piⁿ ê piⁿ-lāng, á-sī kiaⁿ-lāng ê siong-chhui ê piⁿ-lāng, m̄-thang óa sán-hū, kiaⁿ-liáu òe thōan-jiám.